

SID

سرویس های ویژه

سرویس ترجمه تخصصی

کارگاه های آموزشی

بلاگ مرکز اطلاعات علمی

عضویت در خبرنامه

فیلم های آموزشی

کارگاه های آموزشی مرکز اطلاعات علمی جهاد دانشگاهی

مباحث پیشرفته یادگیری عمیق؛
شبکه های توجه گرافی
(Graph Attention Networks)

کارگاه آنلاین آموزش استفاده از
وب آو ساینس

کارگاه آنلاین مقاله روزمره انگلیسی

توسعه اقتصادی مناطق مرزی و تاثیر آن بر امنیت (مطالعه موردی: مرزهای استان خراسان جنوبی)

مراد خسروی

دانش آموخته کارشناسی ارشد جغرافیا برنامه ریزی شهری

چکیده:

در آغاز هزاره سوم که همراه با غلبه مفهوم جهانی شدن، جهان گرایی و جهانی بودن و در مقابل تضعیف مفاهیم ملی گرایی، ملی بودن و ملی ماندن است و تعاملات دولت، ملت به پیوند فرد در نظام جهانی تبدیل شده و ساختارهای سنتی پیشین دولت و ملت در مقابل ساختار مدرن فرد و جهان کم اهمیت و کم رنگ شده اند و در این میان به همت جریان غالب اطلاعات و ارتباطات « جامعه بسته و سنتی» به جامعه شبکه ای تبدیل شده و فضای جریان ها جایگزین مفاهیم سنتی موقعیت و مکان شده است و در این فضای جریانی، نقاط و به ویژه نقاط شهری مانند گره هایی در سیستم شبکه و به عنوان مراکز « فرماندهی و کنترل» نقش بسیار مهمی در هدایت و ساماندهی جریان سرمایه، نیروی کار، حسابهای مالی، کالا و خدمات ایفا می کند. از اینرو بسیاری از شهرهای مرزی که در گذشته در انزوای جغرافیای شدید قرار داشتند، بعد از آغاز عصر تحولات اطلاعات (۱۹۷۰) به سوی پذیرش نقش قطب یا نقاط گره ای انتقال امواج توسعه به سایر نقاط یک کشور حرکت کرده اند. لذا چنین شهرهایی درصدد حل مشکلات زیر ساختی، مدیریتی خلاهای قانونی و فرهنگی به منظور سازگاری با معیارهای فرآیند جهانی شدن هستند. هدف این مطالعه ارائه راهکارهای مناسب استفاده از فرصت های موجود در فراسوی مرزهای ملی، مانند بازار مصرف کشور افغانستان با جمعیت بسیار بالا است. از اینرو به منظور تحقیق در راستای این هدف، ابتدا مسئله جهانی شدن شهرهای مرزی ایران در استان خراسان جنوبی با توجه به تئوریهای موجود تحلیل شد. همچنین با استفاده از پرسشنامه و مصاحبه، چشم انداز مناسبی از توانایی ها و پتانسیل های محلی درباره کارکرد دروازه ها و نقاط گره ای شهری در توسعه منطقه ای گردآوری شد و در نهایت پیشنهاد گردید که می توان با اصلاح و بهبود قوانین حقوق گمرکی و سرمایه گذاری در زمینه زیر ساخت های شهری باعث افزایش نقش شهرهای مرزی در فرآیند جهانی شدن گردید.

کلمات کلیدی: استان خراسان جنوبی، شهرهای مرزی، توسعه منطقه ای، اصلاح قوانین

همایش ملی خراسان جنوبی، نظم و امنیت

اردیبهشت ۱۳۹۲ - دانشگاه بیرجند

National Congress on South Khorasan, Discipline and Security (SKDS-2013)

مقدمه:

در آغاز هزاره سوم که همواره با غلبه مفهوم جهانی شدن، جهان گرایی و جهانی بودن و در مقابل تضعیف مفاهیم ملی گرایی، ملی بودن و ملی ماندن است و تعاملات دولت-ملت به پیوند فرد در نظام جهانی تبدیل شده و ساختارهای سنتی پیشین دولت-ملت در مقابل ساختار مدرن فرد-جهان کم اهمیت و کم رنگ شده اند و در این میان به همت جریان غالب اطلاعات و ارتباطات «جامعه سنتی و بسته» به جامعه ای شبکه ای تبدیل شده و فضای جریان ها جایگزین مفاهیم سنتی موقعیت و مکان شده است و در این فضای جریانی، نقاط و بویژه نقاط شهری مانند گره هایی در سیستم شبکه و به عنوان مراکز «فرماندهی و کنترل» نقش بسیار مهمی در هدایت و ساماندهی جریان سرمایه، نیروی کار، حسابهای مالی، کالا و خدمات ایفا می کند. مناطق مرزی و شهرهای مستقر در این مناطق که زمانی به دلیل محدودیت های ارتباطی، در انزوای جغرافیای به سر می برند و به دلیل دوری از مرکز و ضعف امواج و آثار توسعه مرکز محور، در پایین ترین رده بندی توسعه قرار داشتند، در هزاره جدید و آغاز عصر اطلاعات و ارتباطات، به شاهراهها، ورودی ها و گره های توسعه و پیشرفت تبدیل شده اند و مفاهیم جدیدی مانند «شهر-منطقه» را شکل داده اند.

از دیدگاه نظریه پردازان واقع گرا به رغم پایان جنگ سرد همچنان رقابت میان قدرتهای بزرگ مساله اصلی در سطح جهانی است. شاید تنها تفاوت و با مهمترین تفاوت وضعیت جدید با دوران گذشته در این باشد که در وضعیت جدید رقابت میان قدرت های بزرگ هم به لحاظ موضوعی و هم به لحاظ جغرافیایی هدفمندتر و سنجیده تر شده است و رقابت در یک حوزه الزاما به رقابت در تمامی حوزه های موضوعی و عرصه های جغرافیایی منجر نمی شود (داداندیش، ۱۳۸۶: ۷۶).

همراه با آغاز عصر اطلاعات از دهه ۱۹۷۰ به بعد و تحولاتی که در اطراف مرزهای کشور از دهه ۱۹۹۰ با فروپاشی اتحاد جماهیر شوروی سابق و استقلال جمهوری های آسیای مرکزی به وقوع پیوست فرصت های مناسبی را برای کشور و بویژه منطقه خراسان به عنوان جبهه مقدم بازاریابی توانایی ها و قابلیت های کشور در ایفای یک نقش نوین ملی در چارچوب جهت گیری های مقدماتی نظریه پایه توسعه دراز مدت کشور فراهم آورد (دفتر آمایش و برنامه ریزی، ۱۳۷۹: ۱).

لذا سناریو محوریت در تشکیل یک گروه بندی منطقه ای، کارگزاری توسعه کشور های منطقه و استفاده از فرصت های منطقه ای برای تقویت پیوند با کشورهای آسیای مرکزی مطرح شد که سناریوی استفاده از فرصت های منطقه ای شامل: ۱- ارائه خدمات ارتباطی و مبادلاتی مورد نیاز کشورهای منطقه برای پیوند با یکدیگر و بازارهای جهانی؛ ۲- تامین نیازهای مصرفی کشورهای همجوار؛ ۳- تامین نیروی انسانی متخصص و صادرات خدمات تخصصی مورد نیاز کشورهای منطقه مد نظر قرار گرفت (همان).

شهرهای مرزی استان خراسان جنوبی به دلیل ویژگی های ژئوپلیتیکی حاکم بر منطقه از جمله استقرار عشق آباد پایتخت کشور ترکمنستان با حدود ۹۰۰ هزار نفر جمعیت در ۳۸ کیلومتری شهر مرزی باجگیران، وجود منابع گاز و پالایشگاه گاز خانگیران، وجود راه آهن سراسری سرخس-بندرعباس، وجود سد دوستی مشترک بین کشور ترکمنستان، ایران و افغانستان، پیوند های عمیق فرهنگی-تجاری بین خراسان و افغانستان و آسیای مرکزی و بازار ۵۰ میلیونی کشورهای آسیای مرکزی بهترین راه دسترسی کشورهای آسیای مرکزی به دریاهای آزاد از طریق ایران (بندر عباس)، در مجموع از مهمترین کدها و ویژگی های ژئوپلیتیکی و مزیت های کشور ایران و به ویژه منطقه استان خراسان جنوبی و ضرورت توجه بیش از پیش به این سرزمین را توجیه می کند.

همایش ملی خراسان جنوبی، نظم و امنیت

اردیبهشت ۱۳۹۲ - دانشگاه بیرجند

National Congress on South Khorasan, Discipline and Security (SKDS-2013)

بیان مسئله:

مساله اساسی این تحقیق نیز تحلیل ویژگی های نواحی مرزی استان خراسان جنوبی (شهرهای قائن، سربیشه و نهبندان) و نقش موثر این شهرها در تسریع روند توسعه می باشد. همچنین شناسایی مسائل و مشکلات و تنگناهای ساختاری و قانونی این نقاط و نقاط گره ای به منظور بهره برداری از امکاناتی است که در آن سوی مرزها وجود دارد، و تشکیل مفهوم «شهر-منطقه» در استان خراسان جنوبی با پشتیبانی شهرهایی مانند بیرجند در ایران و استان فراه در افغانستان است.

هدف تحقیق:

هدف از تحقیق حاضر، بررسی نقش شهرهای مرزی استان خراسان جنوبی در تسریع روند توسعه یافتگی و از طرفی توسعه منطقه ای ناشی از پیوند با کشور همجوار (افغانستان) است.

دیدگاه ها و نظریات در خصوص توسعه یافتگی:

توسعه منطقه ای اصطلاحی است که در ادبیات توسعه اغلب با اصطلاح برنامه ریزی منطقه ای همراه است. برنامه ریزی منطقه ای فرآیندی است، در جهت مشارکت مردم و مناطق در برنامه ریزی و فراهم آوردن موجبات برنامه ریزی از جهت انطباق با برنامه های کلان ملی و ویژگی های منطقه ای (مهندسیین مشاور کاوآب، ۱۳۶۹:۷۸). مسئله مهم در برنامه ریزی منطقه ای مشارکت مردم است. معمولاً برنامه ریزی منطقه ای بعد از برنامه ریزی ملی و به عنوان یک برنامه یعد از سطح ملی باید انجام پذیرد. در برنامه ریزی منطقه ای، هدف، استفاده بهینه از منابع برای توسعه منطقه است. بنابراین شناخت توانایی ها و تنگناهای منطقه جز مبانی کار است (زیاری، ۱۳۸۷:۳۴). با توجه له نقش بسیار مهم مناطق مرزی در عصر جهانی شدن به عنوان دروازه های ورودی امواج توسعه به داخل سرزمین اصلی و جذب سرمایه گذاری های خارجی، ضرورت طرح مسئله جهانی شدن و به ویژه بیان اهمیت و جایگاه توسعه یافتگی مناطق مرزی در قالب نگرش برنامه ریزی منطقه ای لازم و ضروری است.

توسعه و توسعه پایدار:

توسعه یکی از صور خاص تغییر و دگرگونی است. تغییری مستمر، دراز مدت و هدفدار برای حصول به هدفی خاص که در تمامی تجارت انسانی به وقوع می پیوندد (اقوام، ۱۳۷۴:۲۲). در گذشته نه تنها رشد اقتصادی یک جامعه مورد توجه قرار می گرفت و منظور از آن افزایش تولید ناخالص ملی آن جامعه بود اما توسعه مفهومی فراتر از رشد اقتصادی دارد و به بیان دیگر محیط بر رشد است. توسعه فرآیندی است که در آن یکسری تحولات و تغییرات بنیادی در ساختارهای اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و سیاسی جامعه به وقوع می پیوندد. بدین ترتیب می توان انتظار داشت که همواره با توسعه حتماً رشد اقتصادی حاصل شود اما رشد اقتصادی ممکن است توسعه به بار نیآورد (روزبهان، ۱۳۷۱:۱۲).

با توجه به رهیافت فوق اگر توسعه را به توانایی و تسلط بشر بر امکانات موجود برای زندگی بهتر و از طرفی رفع حواجیح مادی و معنوی تعریف کنیم، علاوه بر رشد اقتصادی که بر گسترش توانایی های ابزاری تاکید دارد و مبتنی بر اقتصاد معیشتی تولید و رفاه مادی است، توانایی های زبانی را نیز مد نظر دارد و متضمن تغییرات اساسی در همه زمینه های اجتماعی، سیاسی، فرهنگی و حتی عقیدتی است (اطاعت، ۱۳۷۸:۷۹). این تعریف از توسعه نیز از اواخر دهه ۱۹۶۰ مورد اعتراض های فزاینده ای از دیدگاه تعادل بوم شناسانه قرار گرفت که نقطه اوج آن کنفرانس جهانی استکهلم در ۱۹۷۲ و انتشار گزارش معروف براتلند در ۱۹۸۷ و گزارش ریودوژانیرو در ۱۹۹۲ بود. پس از آن توسعه از انحصار دیدگاه های قبلی خارج شده و تعادل های بوم شناسانه با مفهوم نوین

همایش ملی خراسان جنوبی، نظم و امنیت

اردیبهشت ۱۳۹۲ - دانشگاه بیرجند

National Congress on South Khorasan, Discipline and Security (SKDS-2013)

توسعه با عنوان توسعه پایدار پیوند یافته اند (صرافی، ۱۳۷۷:۳۳). اینگونه توسعه، نیازهای کنونی را بدون کاهش توانایی نسل های آتی در برآوردن نیازهایشان، برآورده می کند. (گزارش براتلند، ۱۹۸۷) و مفاهیمی نظیر محیط زیست، توسعه روستا، انرژی، عدالت اجتماعی، توزیع عادلانه ثروت، مشارکت مردم در تصمیم گیری ها و برنامه ریزیها را شامل می گردد. در واقع، همه زوایای زندگی انسان امروزی و نسل های آتی را در بر می گیرد (شکویی، ۱۳۸۲:۲۶۸).

سیاست توسعه ای پایدار نیز، سیاستی است که نه تنها بهره‌وری و درآمد، بلکه دگرگون ساختن مناسبات طبقه و گروه همسود، از جمله فرد و اجتماع در نقش های چندگانه موضوع، فاعل و بهره‌ور آن از توسعه را زیر پوشش بگیرد، تعداد هرچه بیشتری از مردم را قادر سازد که در تولیدی مشارکت جویند و سهمی شوند که به افزایش رفاه، هم به صورت ناخالص و هم به صورت خالص منجر شود. بنابراین یک سیاست توسعه ای پایدار، باید بر این پایه استوار باشد که فقر، محصول نهایی انحصاری کردن ابزار تولید و در نتیجه، حاشیه‌ای کردن فرآیندهای تولید و توزیع برای بخش اعظمی از مردم است (ال ماگوییونج، ۱۳۶۸:۵۶). در واقع آنچه در مرکز توسعه پایدار قرار دارد، انسان است. گوستاو اسپت مدیر عامل برنامه توسعه ملل متحد توسعه پایدار انسانی را توسعه ای دانسته است که نه تنها رشد اقتصادی ایجاد می کند بلکه منافع آن را هم عادلانه توزیع می کند (ترنر، ۱۳۷۸:۱).

در این رابطه، توسعه پایدار توسعه ای چند وجهی و دارای شاخص های متعدد است. در این پژوهش آن شاخص هایی مد نظر است که منجر به توازن و تعادل منطقه ای در سطوح ملی گردیده و عدالت اجتماعی را که به بررسی و تشریح توزیع مسئولیت ها و منافع جامعه مربوط می شود، برقرار می سازد.

امنیت و توسعه:

هدف اصلی و تغییر ناپذیر هر حکومت ملت پایه، بقای ملی بوده که این مهم در گرو امنیت ملی است و این مسئله نیز از میزان توانایی حکومت در حفظ وحدت ملی، توسعه متوازن منطقه ای و در نهایت رضایت شهروندان متأثر است. از این رو یکی از مهمترین عواملی که امنیت یک کشور را مورد تهدید قرار می دهد وجود نابرابری های فضایی بین مناطق مختلف جغرافیایی آن کشور است (احمدی پور و رومینا، ۱۳۸۶:۹۱). که این نابرابری ها، به ویژه بین مناطق مرکزی و پیرامونی می تواند شکاف های سیاسی را عمیق تر کند و نارضایتی ناحیه ای را موجب گردد (درایل و بلیک، ۱۳۷۳:۲۲۰). از طرف دیگر توسعه و حرکت به سوی آن به تقویت مبانی قدرت ملی و در نتیجه امنیت ملی در کشور می انجامد و امنیت ملی نیز، یکی از بستر های مناسب جهت توسعه ملی را فراهم می آورد (احمدی پور و دیگران، ۱۳۸۶:۲۲).

کشور ایران نیز از این قاعده مستثنی نیست. در قوانین مختلف جمهوری اسلامی، اصل برابری و ارتباط میان توسعه متوازن و امنیت ملی مورد توجه قرار گرفته است. بنابر اصل نوزدهم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران، مردم ایران از هر قوم و قبیله که باشند از حقوق مساوی برخوردارند و نژاد، زبان و مانند اینها سبب امتیاز نخواهد بود. در اصل چهل و هشتم قانون اساسی آورده شده است که در بهره برداری از منابع طبیعی و استفاده از درآمدهای ملی در سطح استان ها و توزیع فعالیت های اقتصادی میان استان ها و مناطق مختلف کشور، باید تبعیض در کار نباشد، به طوریکه در هر منطقه فراخور نیازها و استعداد رشد خود، سرمایه و امکانات لازم در دسترس باشد.

همچنین در سیاست های کلی نظام در دوره چشم انداز (بند ۱۴)، تقویت امنیت و اقتدار با تکیه بر رشد اقتصادی، مشارکت سیاسی و تعادل منطقه ای مورد توجه قرار گرفته است. در برنامه های اول تا چهارم توسعه کشور نیز همواره بر برقراری عدالت اجتماعی، تعادل و توازن منطقه ای و اصلاح ساختار قضایی توسعه مناطق

همایش ملی خراسان جنوبی، نظم و امنیت

اردیبهشت ۱۳۹۲ - دانشگاه بیرجند

National Congress on South Khorasan, Discipline and Security (SKDS-2013)

مرزی با هدف تقویت همگرایی های ملی و پیوند مناطق مرزی با اقتصاد ملی و فراملی مورد توجه قرار گرفته است و در بخش پنجم همان قانون (ماده ۱۱۹) نیز با عنوان امنیت ملی و به منظور ارتقا امنیت عمومی، دولت را به توسعه مشارکت همه جانبه همه ایرانیان بر اساس حق برابر شهروندی، در نظام تصمیم سازی و تصمیم گیری و مدیریت اجرایی کشور و همچنین حفظ و ارتقا منزلت اجتماعی گروه های مختلف مردم و پیشگیری از بحران منزلتی موظف نموده است.

فضا و توسعه فضایی:

فضا حجم مکانی و زمانی مجموعه ای از تمام فعالیت هایی است که انسان در راه تسلط بر طبیعت و برای بقای خود انجام می دهد و به عبارت دیگر منظور، فضایی اقتصادی-اجتماعی است که منعکس کننده تمام هستی جوامع انسانی است. تجلی تلاش انسان ها در جوابگویی به نیازهایشان در جامعه، رشد و توسعه فضایی را پدید می آورد. گاه اقدامات هدفمند و تلاش های آگاهانه انسان و گاه فعالیت های خودبه خودی و اتفاقی او به توسعه فضایی منجر می شود. الگوهای سکونتی و بناهای احداث شده، مراکز فعالیت، نظام های ارتباطی و بسیاری از پدیده های دیگر تغییر و تکامل دوران مختلف یک کشور را نشان می دهند و تحولات رشد و توسعه را در فضا منعکس می نمایند (معصومی اشکوری، ۱۳۸۵: ۲۰).

در انتها باید یادآور گشت که همواره حفظ امنیت از جمله هدف های حیاتی و اولیهی کشورها به شمار می آید، به واقع راهبردهای امنیتی ملی یک کشور میزان مصونیت آن کشور را در مقابل تهدیدات داخلی و خارجی به تصویر می کشد از اینرو مازلو در طبقه بندی هرم نیازهای اساسی انسان، نیاز به ایمنی را در طبقه دوم سلسله مراتب نیازها رتبه بندی نموده و امنیت را شامل امنیت شخصی در برابر جرائم، امنیت ملی و شغلی، بهداشت و سالم بودن، امنیت در برابر حوادث و... قرار داده است. (سام آرام، ۱۳۸۸: ۲۱)

احساس امنیت فرآیند روانی-اجتماعی است که صرفاً بر افراد تحمیل نمی شود بلکه اکثر افراد جامعه بر اساس نیازها، علایق، خواسته ها و توانمندی های شخصیتی و روانی خود در ایجاد و از بین بردن آن نقش اساسی دارند (بیات، ۱۳۸۸: ۳۲). نکته ای که بایستی به آن توجه شود، نقش و اهمیت وجود احساس امنیت در بین افراد جامعه در بعد ذهنی در کنار وجود امنیت در بعد عینی است و به همین دلیل، برخی از کارشناسان احساس امنیت را مقدم بر وجود عینی امنیت معرفی می کنند (کرامتی، ۱۳۸۵: ۱۵۱). یکی از ارکان مهم امنیت، امنیت مرزهاست به طوری که این نوع از امنیت پشتوانه ی محکمی برای امنیت با ابعاد متنوع اش در داخل کشور است و هر گونه ناامنی در مرز قادر است در سیستم های اقتصادی، فرهنگی، سیاسی، اجتماعی و نظامی داخل کشور اختلال ایجاد نماید. در مقابل امنیت مطلوب قادر است در حد خود در امنیت مرزی و داخل کشور سهم بسیار برجسته ای را به خود اختصاص دهد (خطابی ۱۳۷۴، ص ۸۵).

مناطق مرزی استان خراسان جنوبی، جز یکی از مناطق حساس مرزی کشور است که به دلیل ویژگی استراتژیکی ارتباط مستقیم با امنیت کشور دارد. همجواری حدود ۴۶۰ کیلومتر با کشور افغانستان، همبستگی و پیوستگی های قومی و مذهبی جمعیت نوار مرز این هنگ با کشور افغانستان و کششی که در این رابطه نسبت به جمعیت آن طرف مرز وجود دارد اقدامات و فعالیت های طالبان در سابق و نیروهای آمریکایی در حال حاضر و سایر گروه ها و سازمان های نظامی- فرهنگی وابسته به دشمنان جهت بر هم زدن آرامش و ایجاد ناامنی در کشور، وفور کشت مواد مخدر در افغانستان و انتقال آن به ایران با توجه به موقعیت ترانزیتی منطقه و عدم کنترل نقاط مرزی کشور افغانستان توسط دولت مربوطه و از طرفی حضور دشمنان و گروه هایی مختلف نظام در آن کشور و همچنین حضور مهاجرین افغان در استان، این منطقه مرزی را در وضعیت خاصی قرار داده است.

معرفی منطقه و روش تحقیق:

الف - هنگ مرزی نهبندان:

ستاد مرزبانی استان خراسان جنوبی وظیفه حفظ و حراست از ۴۶۰ کیلومتر مرز مشترک آبی و خشکی با کشور افغانستان را عهده دار بوده و دارای دو هنگ مرزی به ترتیب از شمال، هنگ مرزی گزیک و در جنوب هنگ مرزی نهبندان بوده و همچنین شهرستان های مرزی استان شامل شهرستان های نهبندان و سربیشه و قاین که دارای نقاط مشترک مرزی با کشور افغانستان هستند، می باشد.

ب - روش تحقیق :

به منظور انجام تحقیق حاضر از روش مطالعه کتابخانه‌ای و پر نمودن پرسشنامه در مناطق مرزی استفاده شده است. بدین صورت که پس از جمع آوری اطلاعات از سازمان‌های ذیربط شاخص‌های مرتبط با نقش توسعه اقتصادی و اجتماعی شهرهای مرزی بر روی توسعه استان مورد ارزیابی قرار گرفت و برای هر یک از اهداف سوالاتی در پرسشنامه بر اساس طیف لیکرت (بقایی، ۲۰۰۸) (۱- خیلی زیاد ۲- زیاد ۳- متوسط ۴- کم ۵ - خیلی کم) پیش بینی و گنجانده شد. برای حصول از روایی پرسشنامه، آزمون کرونباخ آلفا (نصیری، ۲۰۱۰) برای ۲۰ نمونه پرسشنامه به صورت موردی محاسبه گردید که نتیجه آن برابر با ۰.۸۲ بدست آمد و در نتیجه برای تحقیق حاضر ضریب پایایی مناسبی بود. جامعه آماری مورد بررسی شامل مدیران ارشد استانی و محلی (مسئولین ردیف ۱ مرزبانی، مسئولین گمرکات، فرمانداران، شهرداران و مدیران استانی) بودند که با استفاده از فرمول کوکران (نصیری، ۲۰۱۰) و روش نمونه‌گیری تصادفی ۵۴ نفر از آنها به عنوان نمونه انتخاب شدند. پس از تکمیل پرسشنامه‌ها، با کمک نرم افزار آماری SPSS v19 (بقایی، ۲۰۰۸) اطلاعات طبقه بندی و با بهره گیری از آمار توصیفی و شاخص‌های مرکزی، برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از آماره کای اسکواتر (همت زاده، ۲۰۰۶) و جهت تعیین میزان همبستگی بین متغیرهای مستقل و وابسته ضریب همبستگی اسپیرمن (همت زاده، ۲۰۰۶) استفاده شد.

نتایج:

۱- ویژگی های فردی گروه پاسخ دهنده:

میانگین سن پاسخگویان حدود ۳۳ سال است که بیشترین فراوانی (۳۲.۴٪) مربوط به گروه سنی «۳۰ تا ۳۵ سال» و کمترین فراوانی (۹.۶٪) مربوط به گروه سنی «بیش از ۵۰ سال» است. ۶۴.۷۹٪ افراد مورد مطالعه «متاهل» و ۳۵.۲۱٪ را افراد «مجرد» تشکیل داده اند. درباره اطلاعات بدست آمده درباره میزان تحصیلات بهره برداران پاسخ دهنده، ۴۶.۸٪ آنان دارای تحصیلاتی در حد «لیسانس به بالا»، ۲۷.۴٪ «فوق دیپلم» و مابقی یعنی ۲۵.۸٪ از افراد پاسخ دهنده دارای تحصیلاتی در حد «دیپلم» بوده اند.

۲- بهبود وضعیت اقتصادی:

در جدول ۱ به بررسی رابطه مابین توسعه یافتگی شهرها از نظر بهبود وضعیت اقتصادی و معیشتی با افزایش امنیت اجتماعی در منطقه پرداختیم که نتایج نشان می دهد که ۴۰.۷۴٪ در حد خیلی زیاد و در مقابل ۳.۷۰٪ از پاسخگویان موافق تاثیر رابطه مابین توسعه یافتگی شهرها از نظر بهبود وضعیت اقتصادی و معیشتی بر روی افزایش امنیت در شهرهای مرزی استان خراسان جنوبی هستند.

همایش ملی خراسان جنوبی، نظم و امنیت

ارادیت شست ۱۳۹۲ - دانشگاه بیرجند

National Congress on South Khorasan, Discipline and Security (SKDS-2013)

جدول ۱: رابطه مابین توسعه یافتگی شهرها از نظر بهبود وضعیت اقتصادی و معیشتی موثر بر روی افزایش امنیت

فرآوانی تجمعی	درصد	فرآوانی	گویه
۴۰.۷۴	۴۰.۷۴	۲۲	خیلی زیاد
۶۶.۶۶	۲۵.۹۲	۱۴	زیاد
۹۰.۷۳	۲۴.۰۷	۱۳	متوسط
۹۶.۲۸	۵.۵۵	۳	کم
۱۰۰	۳.۷۰	۲	خیلی کم
	۱۰۰	۵۴	جمع

۳- بهبود وضعیت فرهنگی:

هرگاه وضعیت فرهنگی یک جامعه بهبود یابد به تبع میزان توسعه یافتگی جامعه بهبود می یابد. در این خصوص به بررسی رابطه مابین توسعه وضعیت فرهنگی جامعه بر روی افزایش امنیت در شهرهای مرزی استان خراسان جنوبی پرداختیم و نتایج نشان می دهد ۳۵.۱۸٪ از پاسخگویان موافق تاثیر زیاد توسعه وضعیت فرهنگی بر روی افزایش امنیت هستند و در مقابل تنها ۱.۸۵٪ پاسخگویان با این امر مخالفند.

جدول ۲: رابطه مابین توسعه وضعیت فرهنگی بر روی افزایش امنیت در مناطق مرزی استان خراسان جنوبی

فرآوانی تجمعی	درصد	فرآوانی	گویه
۲۷.۷۷	۲۷.۷۷	۱۵	خیلی زیاد
۶۲.۹۵	۳۵.۱۸	۱۹	زیاد
۸۱.۴۶	۱۸.۵۱	۱۰	متوسط
۹۸.۱۲	۱۶.۶۶	۹	کم
۱۰۰	۱.۸۵	۱	خیلی کم
	۱۰۰	۵۴	جمع

۳- بهبود وضعیت تحصیلات:

هرگاه سطح سواد مردم یک منطقه افزایش یابد میزان فهم و ادراک آنها نیز افزایش خواهد یافت. در این خصوص به بررسی توسعه سطح تحصیلات در شهرهای مرزی استان خراسان جنوبی و نقش آن بر روی افزایش احساس امنیت در منطقه پرداختیم و نتایج نشان می دهد که ۳۱.۴۸٪ پاسخگویان در سطح زیاد و در مقابل ۱۲.۹۶٪ پاسخگویان در حد خیلی کم موافق تاثیر افزایش سطح تحصیلات بر روی توسعه یافتگی شهرهای مرزی و به تبع افزایش امنیت در منطقه هستند.

جدول ۳: بررسی رابطه مابین افزایش سطح تحصیلات با افزایش امنیت در شهرهای مناطق مرزی

فرآوانی تجمعی	درصد	فرآوانی	گویه
۱۴.۸۱	۱۴.۸۱	۸	خیلی زیاد
۴۶.۲۹	۳۱.۴۸	۱۷	زیاد
۶۸.۵۱	۲۲.۲۲	۱۲	متوسط
۸۷.۰۲	۱۸.۵۱	۱۰	کم
۱۰۰	۱۲.۹۶	۷	خیلی کم
	۱۰۰	۵۴	جمع

همایش ملی خراسان جنوبی، نظم و امنیت

اردیبهشت ۱۳۹۲ - دانشگاه بیرجند

National Congress on South Khorasan, Discipline and Security (SKDS-2013)

۴- کاهش شکاف بین طبقات اجتماعی:

از بین عوامل موثر بر روی توسعه یافتگی مناطق مرزی یک عامل کلیدی و بسیار تاثیر گذار بر روی توسعه یافتگی و به تبع افزایش احساس امنیت در شهرهای مناطق مرزی، مبحث کاهش شکاف بین طبقات اجتماعی در این مناطق است. در این خصوص در جدول ۴ به بررسی این رابطه پرداخته و نتایج نشان می دهد که ۴۶.۲۹٪ از پاسخگویان در سطح متوسط و تنها ۱.۸۵٪ پاسخگویان در سطح خیلی زیاد موافق تاثیر کاهش شکاف طبقاتی بر روی توسعه یافتگی مناطق مرزی و به تبع افزایش احساس امنیت در این مناطق هستند.

جدول ۴: بررسی رابطه مابین کاهش شکاف طبقات اجتماعی بر روی افزایش احساس امنیت

گویه	فراوانی	درصد	فراوانی تجمعی
خیلی زیاد	۱	۱.۸۵	۱.۸۵
زیاد	۹	۱۶.۶۶	۱۸.۵۱
متوسط	۲۵	۴۶.۲۹	۶۴.۸
کم	۷	۱۲.۹۶	۷۷.۷۶
خیلی کم	۸	۱۴.۸۱	۱۰۰
جمع	۵۴	۱۰۰	

۵- رفاه و بهزیستی:

یکی از شرایط توسعه یافتگی مناطق شهری بخصوص در مناطق مرزی ایجاد و افزایش امکانات در خصوص بهبود رفاه و بهزیستی مردمان است که در نتیجه افزایش این عوامل سطح امنیت در منطقه نیز بهبود خواهد یافت در این خصوص در جدول ۵ به بررسی این عامل پرداخته و نتایج نشان می دهد که ۳۷.۳۷٪ پاسخگویان در حد کم و ۷.۴۷٪ پاسخگویان در حد خیلی زیاد موافق تاثیر سطح رفاه و بهزیستی بر روی توسعه یافتگی و به تبع افزایش احساس امنیت در مناطق مورد مطالعه هستند.

جدول ۵: رابطه مابین سطح رفاه و بهزیستی شهرها با افزایش امنیت در مناطق مرزی

گویه	فراوانی	درصد	فراوانی تجمعی
خیلی زیاد	۴	۷.۴۷	۷.۴۷
زیاد	۷	۱۲.۹۶	۲۰.۴۳
متوسط	۱۸	۳۳.۳۳	۵۳.۷۶
کم	۲۰	۳۷.۳۷	۹۱.۱۳
خیلی کم	۵	۹.۲۵	۱۰۰
جمع	۵۴	۱۰۰	

۶- رعایت حقوق شهروندی:

در امر توسعه یافتگی مناطق مرزی، هر فرد موظف است حقوق شهروندی نفر مقابل خود را رعایت کند لذا در این خصوص باید اشاره نمود که در شهرهای مرزی عاملی که بر روی احساس امنیت موثر است رعایت حقوق شهروندی می باشد تا به کمک این عامل از تشنجات در این مناطق جلوگیری شود. در این خصوص در جدول ۶ به بررسی عامل رعایت حقوق شهروندی بر روی افزایش احساس امنیت در شهرهای مرزی مورد مطالعه پرداخته شد و نتایج نشان می دهد که ۵۷.۴۰٪ از پاسخگویان در حد متوسط و ۹.۲۵٪ پاسخگویان در سطح خیلی زیاد موافق تاثیر رعایت حقوق شهروندی بر روی توسعه یافتگی و به تبع افزایش احساس امنیت در شهر های مرزی مورد مطالعه هستند.

همایش ملی خراسان جنوبی، نظم و امنیت

اردیبهشت ۱۳۹۲ - دانشگاه بیرجند

National Congress on South Khorasan, Discipline and Security (SKDS-2013)

جدول ۶: رابطه مابین رعایت حقوق شهروندی و افزایش احساس امنیت در شهرهای مرزی مورد مطالعه

گویه	فراوانی	درصد	فراوانی تجمعی
خیلی زیاد	۵	۹.۲۵	۹.۲۵
زیاد	۳	۵.۵۵	۱۴.۸
متوسط	۳۱	۵۷.۴۰	۷۲.۲
کم	۹	۱۶.۶۶	۸۸.۸۶
خیلی کم	۶	۱۱.۱۱	۱۰۰
جمع	۵۴	۱۰۰	

۷- ایجاد بازارچه های مرزی:

بهبود وضعیت اقتصادی بومیان در زمینه های مختلف باعث افزایش احساس امنیت در جامعه و به تبع کاهش قاچاق و... می گردد در این خصوص در جدول ۷ به بررسی تاثیر بازارچه های مرزی بر روی افزایش احساس امنیت در این مناطق پرداخته و نتایج نشان می دهد که ۳۸.۸۸٪ از پاسخگویان در سطح زیاد و ۳.۷٪ در سطح خیلی کم موافق تاثیر ایجاد بازارچه های مرزی بر روی توسعه یافتگی و افزایش امنیت در شهرهای مرزی مورد مطالعه هستند. در مجموع ۸۸.۷۲٪ از پاسخگویان معتقدند ایجاد بازارچه های مرزی در سطح متوسط رو به بالا باعث افزایش توسعه یافتگی مناطق مرزی می گردد.

جدول ۷: رابطه مابین ایجاد بازارچه های مرزی بر روی افزایش امنیت در شهرهای مرزی مورد مطالعه

گویه	فراوانی	درصد	فراوانی تجمعی
خیلی زیاد	۱۵	۲۷.۷	۲۷.۷
زیاد	۲۱	۳۸.۸	۶۶.۵
متوسط	۱۲	۲۲.۲۲	۸۸.۷۲
کم	۴	۷.۴	۹۶.۱۲
خیلی کم	۲	۳.۷	۱۰۰
جمع	۵۴	۱۰۰	

ب: داده های استنباطی:

نتایج حاصل از ضریب همبستگی اسپرمن در جدول ۶ آمده است. نتایج نشان دهنده این موضوع است که مابین متغیرهایی مانند رفاه و بهزیستی، کاهش شکاف بین طبقات اجتماعی و رعایت حقوق شهروندی با متغیر توسعه یافتگی و به تبع افزایش امنیت در شهرهای مرزی استان خراسان جنوبی رابطه مثبت و معنی داری وجود ندارد. از طرفی مابین متغیرهایی مانند بهبود وضعیت اقتصادی-معیشتی، بهبود وضعیت فرهنگی، بهبود وضعیت سطح تحصیلات با متغیر توسعه یافتگی و به تبع افزایش امنیت در شهرهای مرزی استان خراسان جنوبی رابطه مثبت و معنی داری در سطح ۰.۱ وجود دارد یعنی می توان با اطمینان ۹۹٪ بیان نمود بین متغیرها با متغیر توسعه یافتگی و افزایش امنیت رابطه مثبت و معنی داری وجود دارد. همچنین مابین متغیر بهبود وضعیت سطح تحصیلات نیز با متغیر توسعه یافتگی و به تبع افزایش امنیت در شهرهای مرزی استان خراسان جنوبی رابطه مثبت و معنی داری در سطح ۰.۰۵ وجود دارد یعنی با اطمینان ۹۵٪ می توان بیان نمود میان سطح تحصیلات با متغیر توسعه یافتگی و افزایش امنیت رابطه مثبت و معنی داری وجود دارد.

همایش ملی خراسان جنوبی، نظم و امنیت

اردیبهشت ۱۳۹۲ - دانشگاه بیرجند

National Congress on South Khorasan, Discipline and Security (SKDS-2013)

جدول ۸: ضریب همبستگی اسپیرمن مابین متغیرهای تحقیق

گویه	ضریب همبستگی اسپیرمن
بهبود وضعیت اقتصادی-معیشتی	۰.۶۵۹**
بهبود وضعیت فرهنگی	۰.۵۴۱**
بهبود وضعیت سطح تحصیلات	۰.۳۹۸*
کاهش شکاف بین طبقات اجتماعی	۰.۰۷۴
رفاه و بهزیستی	۰.۰۸۱
رعایت حقوق شهروندی	۰.۰۶۳
ایجاد بازارچه های مرزی	۰.۷۶۳**

** معنی داری در سطح ۱٪ * معنی داری در سطح ۵٪

بحث و نتیجه گیری:

امنیت ملی با توسعه و عدالت سرزمینی رابطه مستقیم دارد. نابرابری های توسعه بین مناطق مرکزی و پیرامونی می تواند شکاف های سیاسی را عمیق تر نماید. این موضوع در کشورهایی مانند ایران که از تنوع قومی-مذهبی در حاشیه برخوردارند، اهمیت بیشتری می یابد. این در حالی است که سیستم مرکز-پیرامونی در ایران، منجر به برهم خوردن تعادل و توازن در توسعه میان بخش حاشیه ای و بخش مرکزی گردیده و احساس عقب ماندگی از مسیر توسعه، در میان گروه های قومی-مذهبی بستر مناسبی را جهت تکوین نواحی بحرانی پدید آورده است. هم اکنون در ایران نواحی بحرانی متعددی وجود دارد که عمدتاً منطبق بر حاشیه است و در این میان استان خراسان جنوبی در رده نواحی بحرانی دائمی و خفیف قرار می گیرد. از نقطه نظر عوامل موثر بر واگرایی، در این ناحیه، عدم تجانس زبانی، قومی و مذهبی با بخش مرکزی دیده می شود. محرومیت طبیعی، انزوای جغرافیایی و دوری از مرکز را نیز می توان بر عوامل فوق افزود؛ اما آنچه بیش از همه در رابطه با امنیت این منطقه و تاثیر آن بر امنیت ملی، باید مورد توجه قرار گیرد، میزان برخورداری از توسعه و منابع ملی و به طور کلی توسعه یافتگی این استان در مقایسه با دیگر نواحی و بخصوص بخش مرکزی است. در این تحقیق به بررسی عوامل موثر بر روی توسعه یافتگی شهرهای مرزی استان خراسان جنوبی پرداختیم و نتایج نشان داد هرگاه وضعیت اقتصادی و معیشتی مردم در منطقه افزایش یابد، شهرها بیشتر توسعه یافته و همچنین میزان امنیت در منطقه افزایش خواهد یافت از طرفی بهبود وضعیت فرهنگی و در کنار آن بهبود وضعیت سواد نیز از عوامل تاثیر گذار بر روی افزایش توسعه یافتگی شهرهای مرزی و افزایش امنیت در منطقه خواهد بود.

منابع:

- ۱- احمدی پور، زهرا و دیگران (۱۳۸۶). بررسی روند شتاب توسعه یافتگی فضاهای سیاسی-اداری کشور، فصلنامه ژئوپلتیک، سال سوم، شماره اول.
- ۲- احمدی پور، زهرا و رومینا، ابراهیم (۱۳۸۶). آمایش مناطق مرزی و امنیت ملی در ایران، فصلنامه ژئوپلتیک.
- ۳- اطاعت، جواد و موسوی، سید زهرا (۱۳۸۸). رابطه متقابل امنیت ناحیه ای و توسعه یافتگی فضاهای سیاسی با تاکید بر سیستان و بلوچستان، فصلنامه ژئوپلتیک، سال هفتم، شماره اول، بهار ۱۳۹۰.
- ۴- ال ماگوییونج، آر. پی. میسرا (۱۳۶۸). ترجمه عباس مخبر، توسعه منطقه ای روش های نو، تهران، انتشارات سازمان برنامه و بودجه.

همایش ملی خراسان جنوبی، نظم و امنیت

از دیهشت ۱۳۹۲ - دانشگاه بیرجند

National Congress on South Khorasan, Discipline and Security (SKDS-2013)

- ۵- بیات، بهرام (۱۳۸۸). تبیین رابطه بین سرمایه اجتماعی پلیس و امنیت عمومی (میزان بروز جرائم)، فصلنامه دانش انتظامی، سال دوازدهم، شماره دوم.
- ۶- ترنر، دانیل؛ آید دکارل ای. تیلر (۱۳۷۸). ترجمه ناصر بلیغ، توسعه انسانی پایدار متکی به جامعه، تهران: انتشارات موسسه توسعه روستایی ایران.
- ۷- داد اندیش، پروین (۱۳۸۶). گفتمان ژئوپلتیک در آسیای مرکزی، عرصه های تعامل ایران و روسیه، فصلنامه ژئوپلتیک، سال سوم، شماره اول (پیاپی ۷).
- ۸- دفتر آمایش و برنامه ریزی منطقه ای سازمان برنامه و بودجه استان خراسان (۱۳۷۹)؛ جهت پیگیری های اصلی چارچوب نظری توسعه استان خراسان در راستای نظریه پایه توسعه.
- ۹- درایسل؛ آلسدایر و بلیک، جerald اچ (۱۳۷۳). ترجمه دره میر حیدر، جغرافیای سیاسی خاورمیانه و شمال آفریقا، تهران: انتشارات وزارت امور خارجه.
- ۱۰- زیاری، کرامت الله (۱۳۷۸). اصول و روش های برنامه ریزی منطقه ای، انتشارات دانشگاه یزد.
- ۱۱- شکویی، حسین (۱۳۸۲). اندیشه های نو در فلسفه جغرافیا، تهران: انتشارات موسسه جغرافیایی و کارتوگرافی گیتاشناسی.
- ۱۲- صرافی، مظفر (۱۳۷۷). مبانی برنامه ریزی توسعه منطقه ای، تهران: انتشارات سازمان برنامه و بودجه، مرکز مدارک اقتصادی و اجتماعی.
- ۱۳- قوام، عبدالعلی (۱۳۷۳). نقد نظریه های نوسازی و توسعه سیاسی، تهران: انتشارات دانشگاه شهید بهشتی.
- ۱۴- معصومی اشکوری، حسن (۱۳۸۵). اصول و مبانی برنامه ریزی منطقه ای: انتشارات پیام.
- ۱۵- مهندسین مشاور کاوآب (۱۳۶۹). طرح ریزی کالبدی ملی و منطقه ای، تهران.

SID

سرویس های
ویژه

سرویس ترجمه
تخصصی

کارگاه های
آموزشی

بلاگ
مرکز اطلاعات علمی

عضویت در
خبرنامه

فیلم های
آموزشی

کارگاه های آموزشی مرکز اطلاعات علمی جهاد دانشگاهی

مباحث پیشرفته یادگیری عمیق؛
شبکه های توجه گرافی
(Graph Attention Networks)

کارگاه آنلاین آموزش استفاده از
وب آوساینس

کارگاه آنلاین مقاله روزمره انگلیسی